

CUMHDACH SLÁNDÁLA SÓISIALTA I MBALLSTÁIT EILE AE

Tríd an tslándáil shóisialta a chomhordú, éascaítear saorghluaiseacht daoine laistigh de AE. Rinneadh athchóiriú ó bhonn ar an reachtaíocht sa réimse sin in 2010 agus forlíonadh ina dhiaidh sin é le tuilleadh gníomhartha dlí lena bhfeabhsaítear an chosaint do chearta oibrithe soghluaiste. In 2016, d'áirigh an Coimisiún tograí sa Phacáiste Soghluaisteachta Saothair chun tuilleadh athchóirithe a dhéanamh ar an gcóras agus chun é a chur in oiriúint do dhálaí eacnamaíocha agus sóisialta nua-aimseartha in AE.

AN BUNÚS DLÍ

Airteagal 48 agus Airteagal 352 den [Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh \(CFAE\)](#).

CUSPÓIRÍ

Is é an bunphrionsabal a chumhdaítear i gConradh na Róimhe ná bacainní ar shaorghluaiseacht daoine idir na Ballstáit a bhaint (2.1.5). Chun an méid sin a bhaint amach, ní mór do bhearta slándála sóisialta a áirithiú nach gcaillfidh saoránaigh AE atá ag obair agus atá ina gcónaí i mBallstát eile seachas a mBallstát féin, roinnt dá gchearta slándála sóisialta nó gach ceann díobh.

A BHFUIL BAINTE AMACH

In 1958, d'eisigh an Chomhairle dhá rialachán maidir leis an tslándáil shóisialta d'oibrithe imirceacha, ar rialacháin iad ar tháinig [Rialachán \(CEE\) Uimh. 1408/71](#) ina n-ionad tráth níos faide anonn. Déantar náisiúnaigh na hÍoslainne, Lichtinstéin agus na hIorua a chumhdach freisin, leis an gComhaontú ar an Limistéar Eorpach Eacnamaíoch (LEE), agus cumhdaítear náisiúnaigh na hEilvéise le comhaontú AE–na hEilvéise. In 2004, le [Rialachán \(CE\) Uimh. 883/2004](#) (an rialachán maidir le comhordú) rinneadh Rialachán (CEE) Uimh. 1408/71 a aisghairm, ach leanann sé de dhifear a dhéanamh maidir le gníomhartha agus comhaontuithe Comhphobail áirithe a bhfuil AE ina pháirtí iontu fós. Rinneadh an córas a athchóiriú go mór in 2010 nuair a glacadh an 'pacáiste um chomhordú an nuachóirithe'— [Rialachán \(CE\) Uimh. 988/2009](#) agus [Rialachán cur chun feidhme \(CE\) Uimh. 987/2009](#).

A. Na ceithre bhunphrionsabal.

Tá sé de shaoirse i gcónaí ag gach Ballstát a chóras slándála sóisialta a dhearadh go neamhspleách. Leis an rialachán maidir le comhordú, déantar cinneadh i dtaobh cé acu tír is ceart saoránach AE a chur faoi árachas, i gcás ina bhfuil dhá thír nó níos mó i gceist. Tríd is tríd, is í an tír fostaíochta a sholáthraíonn cumhdach slándála sóisialta nó, in éagmais fostaíochta, is í an tír chónaithe a sholáthraíonn é. Braitheann an rialachán ar cheithre bhunphrionsabal:

1. An chóir chomhionann (Airteagal 4 agus Airteagal 5)

Is mar a chéile iad na cearta agus na hoibleagáidí atá ag oibrithe agus daoine féinfhostaithe ó Bhallstáit eile agus na cinn atá ag náisiúnaigh an stáit óstaigh. Tá feidhm gan choinníoll ag an gceart chun cóir chomhionann maidir le haon oibrí nó duine féinfhostaithe ó Bhallstát eile sa stát óstach le tréimhse áirithe ama. Sa bhreis air sin, más rud é gur toradh iad éifeachtaí dlíthiúla i mBallstát ar fhórais áirithe (e.g. a bheith pósta) nó eachtraí áirithe (e.g. gur baineadh timpiste don duine) tarlú, nó ar shochair slándála sóisialta a bheith á bhfáil (e.g. tá daoine atá ag tarraingt sochair dhífhostaíochta i dteideal faoiseamh cánach a fháil chomh maith), ní mór don Bhallstát sin aird a thabhairt ar fhórais nó eachtraí den chineál sin i mBallstát eile, nó ar shochair choibhéiseacha a bheith á bhfáil i mBallstát eile.

2. Comhiomlánú (Airteagal 6)

Leis an bprionsabal sin, ráthaítear go ndéanfar na tréimhsí árachais, oibre nó cónaithe i dtíortha eile roimhe sin a chur san áireamh agus na sochair á ríomh. Mar shampla, más rud é go gcuirtear, tríd an dlí náisiúnta, ceangal ar oibrí a bheith faoi árachas nó i bhfostaíocht le tréimhse áirithe ama sula mbeidh sé nó sí i dteideal sochair áirithe, faoi phrionsabal an chomhiomlánaithe, ní mór don Bhallstát inniúil aird a thabhairt ar thréimhsí árachais agus fostaíochta a tugadh i gcrích i mBallstát eile.

3. Prionsabal an dlí aonair infheidhme (Airteagal 10, Airteagal 11(1))

Cuireann an prionsabal sin cosc ar dhuine ar bith buntáistí míchuí a fháil ón gceart chun saorghluaiseachta. Ní chumhdaítear gach tairbhí ach amháin faoi reachtaíocht aon tíre amháin agus ní íocann siad ranníocaíochtaí ach sa tír sin.

4. In-onnmhairitheacht (Airteagal 7)

Faoin bprionsabal sin, is féidir sochair slándála sóisialta a íoc ar fud an Aontais, agus cuirtear toirmeasc ar na Ballstáit faoi íocaíocht sochar a theorannú do dhaoine atá ina gcónaí sa tír. Níl feidhm aige, áfach, maidir leis na sochair slándála sóisialta go léir; tá rialacha speisialta i bhfeidhm maidir le sochair dhífhostaíochta, mar shampla.

B. Na daoine a chumhdaítear

I dtús ama, níor cumhdaíodh ach oibrithe amháin le [Rialachán \(CEE\) Uimh. 1408/71](#), ach in 1982 leathnaíodh a raon feidhme chun daoine féinfhostaithe a chuimsiú. Leis an rialachán sin, cumhdaíodh freisin daoine de theaghlaigh oibrithe agus daoine féinfhostaithe agus a gcleithiúnaithe, mar aon le daoine gan stát agus dídeanaithe. Leathnaíodh an raon feidhme de réir a chéile: in 1998, chun státseirbhísigh a chur ar chomhchéim leis an gcuid eile den daonra a mhéid a bhaineann le cearta pinsin reachtúla ginearálta, in 1999 chun gach duine árachaithe, go háirithe mic léinn agus

daoine nach bhfuil i bhfostaíocht shochrach a chuimsiú, agus in 2003 chun náisiúnaigh ó thríú tíortha atá ina gcónaí go dleathach in AE a chumhdach.

Le [Rialachán \(AE\) Uimh. 1231/2010](#), arb é an gníomh dlíthiúil is déanaí é, leathnaíodh an cumhdach chuig náisiúnaigh tríú tír atá ina gcónaí go dleathach in AE agus atá i staid trasteorann agus chuig daoine agus marthanóirí dá dteaghlach más in AE atá siad.

Cumhdaítear freisin oibrithe trasteorann ar fostaithe iad nó atá féinfhostaithe i mBallstát amháin agus atá ina gcónaí i mBallstát eile ar a bhfilleann siad gach lá nó uair sa tseachtain ar a laghad.

Is cás eisceachtúil iad oibrithe ar postú mar go gcuirtear ar shocrúchán sealadach iad agus leanann siad de bheith faoi árachas don tslándáil shóisialta ina mBallstát baile go ceann uastréimhse 24 mhí. Is féidir sochair comhchineáil sláinte, agus iad sin amháin, a tharraingt sa Bhallstát cónaithe.

C. Na sochair a chumhdaítear

In Airteagal 3 de [Rialachán \(CE\) Uimh. 883/2004](#), liostaítear na sochair slándála sóisialta a chumhdaítear:

- Sochair bhreuiteachta, sochair mháithreachais agus sochair choibhéiseacha atharthachta ach ní chumhdaítear cúnamh sóisialta agus liachta faoi thástáil acmhainne, toisc nach bhfuil an cúnamh sin ag brath ar ranníocaíochtaí a rinneadh leis an gcóras slándála sóisialta roimhe sin;
- Sochair sheanaoise, sochair marthanóirí agus sochair easláine;
- Sochair i leith tionóiscí ag an obair agus galair cheirde;
- Deontais bháis;
- Sochair réamhscoir, sochair dhífhostaíochta, sochair theaghlaigh;
- Sochair airgid speisialta neamhranníocacha nach féidir a onnmhairiú.

D. Nuachóiriú an chórais

Ón mbliain 1971 i leith, tá leasú déanta roinnt mhaith uaireanta ar an reachtaíocht maidir le comhordú na slándála sóisialta chun forbairtí ar leibhéal AE, ar athruithe ar an reachtaíocht ar an leibhéal náisiúnta agus ar chásdlí Chúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh (CBAE) a chur san áireamh.

1. I dtreo comhordú níos fearr ar chórais slándála sóisialta

Le córas an chomhordaithe nuachóirithe, tugadh isteach prionsabal an dea-riaracháin, faoina bhfuil sé d'oibleagáid ar institiúidí na mBallstát comhoibriú le chéile agus cúnamh frithpháirteach a thabhairt. Rinne sé foráil do chóras leictreonach chun sonraí a mhalartú idir institiúidí náisiúnta. Cuireadh an córas lárnach Malartú Leictreonach Faisnéise Slándála Sóisialta (EESSI) ar fáil don Choimisiún i mí Iúil 2017, agus caithfidh na Ballstáit é a chur chun feidhme go náisiúnta faoi dhá bhliain.

Rinne sé freisin na nithe seo:

- Thug sé rialacha cothrom le dáta i gcomhréir leis an gcleachtas sóisialta reatha (e.g. foráil maidir le tréimhsí chun leanaí a thógáil);

- D'fheabhsaigh sé cosaint cearta (e.g. faisnéis agus cúnaimh feabhsaithe do shaoránaigh, nósanna imeachta nua idirphlé agus idir-réitigh);
- Shoiléirigh sé gnéithe áirithe, e.g. trí chásdlí CBAE (e.g. comhshamhlú fíricí) a ionchorprú;
- Rinne sé nósanna imeachta institiúideacha (e.g. malartú sonraí leictreonacha) a neartú agus a chuíchoiriú;
- Chuir sé feabhas ar aisíocaíocht ar chostais cúraim sláinte a fheabhsú agus chuir sé dlús léi.

2. An Cárta Eorpach um Árachas Sláinte (CEÁS)

Ó 2006 i leith, is féidir le saoránaigh Eorpacha a bhíonn ag taisteal laistigh de LEE leas a bhaint as an gcárta Eorpach um árachas sláinte, arna eisiúint ag na seirbhísí árachais sláinte ina dtír dhúchais. Éascaíonn an gcárta sin rochtain ar chúram leighis i gcás riachtanais sláinte gan choinne le linn cuairt ar chúiseanna pearsanta nó gairmiúla ar thír eile de chuid LEE. Tabharfar rochtain faoi na téarmaí céanna agus ar an gcostas céanna leis na daoine a bhfuil árachas acu sa tír sin. Is é an córas slándála sóisialta baile a aisíocann na costais.

3. Cearta pinsin fhorlíontaigh

An 16 Aibreán 2014, tar éis na blianta a chaitheamh i mbun caibidlíochta, síníodh [Treoir 2014/50/AE](#) maidir le híoscheanglais chun soghluaisteacht an lucht saothair idir na Ballstáit a fheabhsú trí éadail agus caomhnú ceart pinsin forlíontach a fheabhsú. Níl feidhm aici ach amháin maidir le scéimeanna pinsin de chuid an mhargaidh saothair agus, dá bhrí sin, níl feidhm aici maidir le ranníocaíochtaí deonacha le scéimeanna pinsin aonair ná maidir le pinsin stáit, a chumhdaítear faoin rialachán maidir le comhordú.

4. A bhfuil i ndán don athchóiriú

Tá réimse tuarascálacha fóna ar an ábhar curtha i dtoll a chéile ag an ngréasán saineolaithe neamhspleácha ar shoghluaisteacht an lucht saothair laistigh de AE, ar a dtugtar MoveS (Saorghluaiseacht Oibrithe agus Comhordú na Slándála Sóisialta) arna mhaoiniú ag an gCoimisiún.

I ndiaidh comhairliúchán sonrath in 2013 maidir le comhordú sochar cúraim fhadtéarmaigh agus sochar dífhostaíochta, agus i ndiaidh comhairliúchán ginearálta in 2015 maidir le comhordú ar shlándáil shóisialta AE, i mí na Nollag 2016, mhol an Coimisiún, mar chuid dá Phacáiste Soghluaisteachta Saothair, go ndéanfaí [athbhreithniú](#) ar Rialachán 883/2004 agus ar Rialachán cur chun feidhme 987/2009.

Is é is aidhm don athbhreithniú ná cothroime a áirithiú trí nasc níos dlúithe a dhéanamh idir íocaíocht na sochar agus an Ballstát a bhailíonn na ranníocaíochtaí slándála sóisialta. Cuirtear freisin uirlisí níos fearr ar fáil do na húdaráis náisiúnta chun stádas slándála sóisialta oibrithe ar postú a fhíorú chun aghaidh a thabhairt ar bhealach níos fearr ar chleachtais a d'fhéadfadh a bheith éagórach agus ar mhí-úsáid. I measc na bpríomhathruithe tá:

- Sochair dhífhostaíochta: beidh feidhm ag tréimhse cháilithe thrí mhí sular féidir tréimhsí árachais nó fostaíochta a chomhiomlánú, ach féadfaidh oibrithe a sochair

dhífhostaíochta a onnmhairiú go ceann sé mhí seachas trí mhí, chun obair a lorg i mBallstát eile. Tar éis bliain a chaitheamh ag obair i mBallstát, is féidir le hoibrithe trasteorann sochar dífhostaíochta a éileamh ina mBallstát fostaíochta seachas ina mBallstát cónaithe;

- Sochair cúraim fhadtéarmaigh: i gcaibidil ar leithligh sa togra, tugtar sainmhíniú ar shochair cúraim fhadtéarmaigh agus ar na cásanna inar féidir le saoránaigh shoghluaiste na sochair sin a éileamh;
- Na sochair theaghlaigh a bhfuil sé mar aidhm leo ionad an ioncaim a ghlacadh le linn tréimhsí tógála linbh, meastar iad a bheith ina gcearta aonair agus pearsanta, rud a thugann de cheart do Bhallstát inniúil tánaisteach an sochar a íoc ina iomláine leis an dara tuismitheoir. Ar an gcaoi sin, cuirtear deireadh le dídhreasachtaí airgeadais féideartha do thuismitheoirí maidir le saoire teaghlaigh a thógáil an tráth céanna.

Tá sé mar aidhm leis an togra freisin na rialacha dlíthiúla atá i bhfeidhm a ailíniú leis an dlí-eolaíocht is déanaí ón gCúirt Bhreithiúnais maidir le rochtain ar shochair shóisialta do shaoránaigh atá neamhghníomhach go heacnamaíoch (2.1.5).

An 19 Márta 2019, tháinig Parlaimint na hEorpa, an Coimisiún agus Uachtaránacht na Rómáine ar chomhaontú sealadach maidir leis an togra, ach níor éirigh leis tromlach sa Chomhairle a fháil. Dá bhrí sin, cuireadh a thuilleadh oibre i dtaca leis an togra ar atráth go dtí an chéad téarma parlaiminteach eile.

Faoin togra a glacadh an 16 Aibreán 2019 chun [Údarás Eorpach Saothair](#) (ÚES) a bhunú, aistrefar chuig ÚES na gnéithe oibríochtúla den chomhordú slándáil shóisialta mar aon le roinnt de na cúraimí idirghabhála agus teicniúla atá ar na comhlachtaí comhordúcháin faoi láthair.

RÓL PHARLAIMINT NA HEORPA

Tá sé léirithe riamh anall ag an bParlaimint go bhfuil ard-spéis aici sna fadhbanna a bhíonn ag oibrithe imirceacha, oibrithe trasteorann, daoine féinfhostaithe agus náisiúnaigh tríú tír atá ag obair i mBallstáit seachas an ceann ar tugadh cead isteach dóibh ann, agus tá rúin éagsúla glactha aici d'fhonn an saol a dhéanamh níos fearr dóibh. Ba bhocht leis an bParlaimint go minic na bacainní ar shaoirse iomlán gluaiseachta – bacainní atá fós ann – agus tá iarrtha aici ar an gComhairle tograí a ghlacadh chun pinsin luathscoir a thabhairt faoi raon feidhme an chomhordaithe ar shlándáil shóisialta, chun leathnú a dhéanamh ar an gceart atá ag daoine dífhostaithe sochar dífhostaíochta a fháil i mBallstát eile, agus chun raon feidhme na reachtaíochta a leathnú chun gach duine árachaithe a chuimsiú. Rinneadh formhór na n-éileamh sin a shásamh trí Rialachán (CE) Uimh. 883/2004 a ghlacadh, nó tá siad ar áireamh sna tograí is déanaí ón gCoimisiún.

Ón uair a tháinig Conradh Liospóin i bhfeidhm, tá feidhm ag an ngnáthnós imeachta reachtach agus tá cearta slándála sóisialta d'oibrithe faoi réir ag vótáil trí thromlach cáilithe sa Chomhairle. Is féidir le Ballstát a iarraidh, áfach, go gcuirfí dréachtghníomh reachtach faoi bhráid na Comhairle Eorpaí más rud é go ndearbhaíonn sé go

ndéanfaidh an gníomh difear do ghnéithe tábhachtacha dá chóras slándála sóisialta nó go ndéanfaidh sé difear de chothromaíocht airgeadais an chórais sin.

I roinnt rún dá cuid: rún an [14 Eanáir 2014 maidir le cosaint shóisialta do chách](#), rún an [14 Meán Fómhair 2016 maidir le dumpáil shóisialta](#), agus rún an [4 Iúil 2017 maidir le dálaí oibre agus fostaíocht fhorbhásach](#), tá aird tarraingthe ag an bParlaimint ar na deacrachtaí sonracha sa réimse sin, amhail maidir le daoine féinfhostaithe, oibrithe ar chonarthaí sealadacha nó ar chonarthaí páirtaimseartha, oibrithe sa gheilleagar digiteach agus oibrithe séasúracha, agus tá sé iarrtha aici ar an gCoimisiún an reachtaíocht a athbhreithniú agus faireachán a dhéanamh ar chur chun feidhme agus comhordú córas slándála sóisialta chun a áirithiú go n-urramófar cearta na saoránach agus go mbeidh soghluaisteacht an lucht saothair in ann oibriú go héifeachtúil in AE.

Aoife Kennedy
05/2019

